

María Torres Pérez¹

El mecanisme de protecció dels drets humans en el sistema de l'Organització d'Estats Americans

Introducció

Amb caràcter introductori, hem de referir-nos a l'Organització d'Estats Americans també coneguda per les seues sigles, com l'OEA.

L'OEA va ser establida a través de la Carta de Bogotà, signada el 30 d'abril 1948-i que va entrar en vigor 13 de desembre 1951.

L'OEA és la OI de caràcter regional més antiga i va ser establida amb la finalitat d'aconseguir entre els seus Estats membres "un ordre de pau i de justícia, promoure la seua solidaritat, estrényer la seua col·laboració i defensar la seua sobirania, la seua integritat territorial i la seua independència."

Actualment compta amb 35 Estats membres i la seua competència destaca sobre 4 pilars de treball: democràcia, drets humans, seguretat i desenvolupament.

Esta obra está protegida con una [Licencia Creative Commons
Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

¹ Professora Contractada Doctora de Dret Internacional Públic. Universitat de València (Espanya). Cofinançat per la Unió Europea. Les opinions i punts de vista expressats només comprometen al seu(s) autor(és) i no reflecteixen necessàriament els de la Unió Europea o els de l'Agència Executiva Europea d'Educació i Cultura (*EACEA). Ni la Unió Europea ni la EACEA poden ser considerats responsables d'ells.

En aquests pilars l'OEA ha construït l'anomenat Sistema interamericà de protecció dels Drets Humans a través de dues fonts jurídiques diferents, la qual cosa produeix cert solapament parcial.

- D'una banda, el sistema creat a través de la pròpia Carta de l'OEA de 1948 i uns certs instruments relacionats, que engloba als seus 35 Estats membres.
- I per un altre, el sistema de la Convenció Americana sobre Drets Humans (Pacte de San José de Costa Rica-22/11/1969 i els seus Protocols): 23 Estats.

El sistema de protecció dels Drets humans en la Carta de l'OEA

En aquest sistema dual de protecció, com assenyalàvem, l'OEA dissenya un primer escaló en la seua pròpia Carta constitutiva, que conté referències als Drets humans.

En el seu Preàmbul, assenyalant que el vertader significat de la solidaritat americana i del bon veïnatge només pot significar la consolidació en aquest continent, dins del marc de les institucions democràtiques, d'un règim de llibertat individual i de justícia social fundat en el respecte dels drets essencials de l'home.

En l'antic art. 5.j) (actual 3.l) segons el qual Els Estats americans proclamen els drets fonamentals de la persona sense distinció de raça, nacionalitat, credo o sexe.

O en l'antic art. 13 (actual 17) Tot Estat té dret a desenvolupar lliure i naturalment la seua vida cultural, política i econòmica. En aquest lliure desenvolupament, l'Estat respectarà els drets de la persona i els principis de la moral universal.

Aquest primer sistema es desenvolupa a través d'altres textos o fites jurídiques.

El primer d'ells és la Declaració Americana dels Drets i Deures de l'Home, 2/ de maig de 1948. Aquesta declaració conté Drets civils, polítics, socials, econòmics i culturals, acompanyats de deures (gran novetat) reconeixent la seua indivisibilitat.

Després de la proclamació d'aquest text, en 1959 es crea la Comissió Interamericana de Drets Humans, 1959. Que des de 1960 serà l'encarregada de l'aplicació de la Declaració Americana com a estàndard.

Les funcions originals de la Comissió seran la preparació d'estudis i informes sobre els Estats, i a l'emissió de recomanacions als Governos.

En 1965 s'afegirà la possibilitat de rebre peticions individuals sobre violacions del dret a la vida, la llibertat i la seguretat; la igualtat; la llibertat de religió; la llibertat d'expressió; l'accés a la justícia; la prohibició de la detenció arbitrària; i el dret a un judici just.

La Modificació de la Carta pel Protocol de Buenos Aires, de 27 de febrer 1967, modificarà l'estatut jurídic de la Comissió i reforçarà el caràcter normatiu de la Declaració.

Així, l'art. 51 Protocol (actual Carta 106), subratllarà el Paper de la Comissió en la promoció i defensa dels drets humans, declarant-la l'òrgan consultiu de l'OEA sobre aquest tema. Es preveu que es redactarà una Convenció, però fins que tal redacció finalitze, el Protocol converteix a la Declaració en un text normatiu que veu enfortit el seu caràcter.

La garant d'aquesta secció del sistema de protecció (el de la Carta i la Declaració) és la Comissió Interamericana de Drets Humans. Tal paper ho adquireix després de la Modificació de l'estatut de la Comissió en 1979.

La Comissió Interamericana de Drets Humans

La Comissió està composta per 7 membres triats per l'Assemblea General de l'OEA llista de candidats Estats membres de l'OEA, i la seua seu es troba a Washington, els Estats Units.

No funciona de manera permanent. I les seues Reunions (ordinàries/extraordinàries) es realitzen amb caràcter reservat.

Respecte a la presa de decisions, es preveu que siguin per majoria simple aquelles Qüestions de procediment mentre que les Decisions relatives a Estats que no són part de la Convenció hauran de prendre's per majoria absoluta.

L'Estatut de la Comissió distingeix les seues funcions tant com organisme de l'OEA, com respecte als Estats parteix en la Convenció (art. 19) i en relació amb els Estats membres de l'OEA que no són part en la Convenció (art. 20).

Tindrà Competència:

- Per a rebre i examinar peticions individuals (individus, grups, ONG legalment reconegudes en els Estats membres, en nom propi o de persones), sobre les violacions dels drets de la Declaració i fins i tot iniciar procediments per iniciativa pròpia. Contra qualsevol Estat membre de l'OEA, siga o no part de la

Convenció, en cas de violacions de la Declaració.

- I per a emetre Informes sobre els drets humans en un Estat: Informe general o especial sobre la situació dels drets humans en un Estat, quan reba nombroses peticions individuals o quan tinga proves clares de violacions freqüents.

El sistema de protecció dels Drets Humans en la Convenció Americana sobre Drets Humans

El segon dels sistemes de protecció dels drets humans establert en l'OEA és el que es basa en la Convenció Americana sobre Drets Humans 22 de novembre de 1969, aplicable únicament als seus Estats parteix. Conté Drets civils i polítics, i correlatius als deures envers la família, la comunitat i la humanitat.

De manera posterior, s'ha completat a través del Protocol Addicional sobre Drets Humans en Matèria de Drets Econòmics, Socials i Culturals (Protocol de San Salvador), 17 de novembre de 1988 i del Protocol a la Convenció Americana sobre Drets Humans relatiu a l'abolició de la pena de mort, 8 de juny de 1990.

La Convenció determina que tots els Estats parteix estaran obligats a

- Respectar i garantir, sense discriminació els drets.
- eliminar els obstacles al gaudi i organitzar l'aparell governamental per a garantir el lliure exercici.
- Adoptar mesures legislatives o de qualsevol altre tipus per a fer-los efectius.
- I, pel protocol addicional, assegurar el Desenvolupament progressiu dels drets econòmics, socials i culturals.

No obstant això, aquestes obligacions poden ser objecte de suspensió en cas de guerra, perill públic o emergència independència o seguretat de l'Estat. Amb un límit general, les obligacions de dret internacional i que no existisca discriminació, i una sèrie d'excepcions per als drets que es consideren absoluts: la personalitat jurídica, vida, integritat personal, esclavitud i servitud, legalitat i retroactivitat, llibertat de consciència i religió, protecció de la família, dret al nom, drets del xiquet, nacionalitat, drets polítics, garanties judicials indispensables.

En el cas del sistema de la Convenció dos Òrgans comparteixen la competència respecte al seu control.

D'una banda, la Comissió interamericana, la principal labor de la qual sobre aquest tema és Promoure l'observança i defensa dels drets humans (Conveni + drets sindicals i dret a l'educació del Protocol de San Salvador).

La Comissió, com assenyalàvem anteriorment, té competència per a conèixer de Peticions individuals o denúncies de violació presentades per una Persona, grup de persones, o ONGs legalment reconegudes en els Estat parteix sobre violacions de Convenció o sobre certs drets dels Protocols. En aquests casos, Si l'Estat ha acceptat la jurisdicció de la Cort Interamericana i es considera que no ha complit les recomanacions de l'informe, el cas se sotmetrà al Tribunal.

La Comissió també té competència per a rebre comunicacions (o denúncies) d'altres Estats sempre que s'haja reconegut tal competència.

El segon òrgan encarregat del control del compliment de la Convenció és la Cort Interamericana de Drets Humans.

La Cort, com a òrgan judicial independent, té competència per a conèixer dels assumptes

relatius al compliment dels compromisos (interpretació i aplicació del Conveni).

La Cort té la seua seu a San José de Costa Rica i es compon de 7 jutges elegits mitjançant votació secreta i per majoria absoluta dels Estats parteix de la Convenció i proposats pels Estats.

La Cort té un Funcionament permanent (sessions ordinàries/extraordinàries) i adopta les seues decisions per majoria amb audiències públiques, però deliberacions privades i secretes.

La competència de la cort és de dos tipus: contenciosa i consultiva.

En exercici de la seua competència contenciosa, la Cort resol sobre els casos relatius a l'aplicació de la Convenció sempre que els Estats hagen reconegut tal possibilitat mitjançant una declaració o una convenció especials.

De manera prèvia, ha de produir-se, no obstant això, l'esgotament del procés davant la Comissió, ja que els casos no els presenten els particulars, sinó altres Estats parteix o la Comissió.

La competència consultiva es refereix a atorgar interpretació de la Convenció o a altres tractats de protecció de Drets Humans redactats en el marc de l'OEA.

En aquest cas la seua jurisdicció és àmplia ja que poden accedir a ella els Estats membres de l'OEA (siguen o no parts en la Convenció) i els òrgans del Capítol VII Carta de l'OEA sobre la interpretació de la Convenció o altres tractats de protecció dels drets humans en els Estats americans.

**Cofinanciado por
la Unión Europea**

